

ПІСЛЯКРИЗОВІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКІВ УКРАЇНИ

Фінансова криза 2008-2009 рр. негативно позначилася на ліквідності банківської системи України. В цей період банки мали значний дефіцит ліквідності та складнощі з залученням ліквідних коштів в необхідних для виконання зобов'язань обсягах.

У 2010 році банки зуміли відновити до себе довіру громадян і, за підсумками року, збільшили депозитний портфель фізичних осіб майже на 61 млрд. грн., або на 28,5% (в той час як за 2009 рік населення вилучило з банків 20 млрд. грн.), при чому клієнти почали віддавати перевагу заощадженням у національній валюті.

Приріст депозитів фізичних та юридичних осіб до відповідного періоду минулого року можна простежити на рисунку 1.

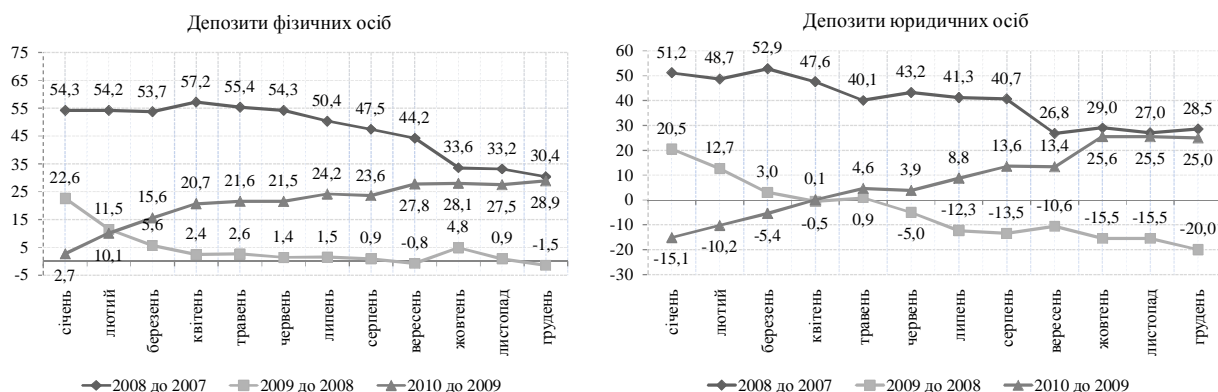

Рисунок 1 – Приріст депозитів фізичних та юридичних осіб до відповідного періоду минулого року, %

Як наслідок, ліквідність банків України почала зростати, що спричинило появу нової проблеми, пов'язаної з розміщенням накопичених ресурсів.

Консервативна політика банків на ринку кредитування, відсутність надійних позичальників та значний обсяг проблемних кредитів не дають змоги банкам відновити кредитування клієнтів на докризовому рівні. Але, втримуючись від розміщення наявних ресурсів, банки втрачають значну частину доходів.

Через надлишок ліквідності у банків в їх діяльність втручається НБУ як державний регулятор, мобілізуючи кошти шляхом проведення тендерів по розміщенню депозитних сертифікатів на короткий термін.

В Основних засадах грошово-кредитної політики на 2011 рік [6] зазначено, що стабілізація ситуації на валютному ринку та відновлення припливу депозитів до банківської системи створюватимуть передумови для формування профіциту ліквідності. З огляду на це під час проведення операцій з регулювання ліквідності НБУ більш активно здійснюватимуться невідновні операції (продаж державних цінних паперів без зобов'язання зворотного придбання, повернення кредитів рефінансування) та застосовуватимуться інструменти довгострокової дії (обов'язкові резерви). Операції з продажу державних цінних паперів у разі потреби вилучення значних обсягів вільної ліквідності проводитимуться з премією або з дисконтом. Як орієнтир для цього використовуватиметься ціна реальних угод на організованому вторинному ринку або ціна їх розміщення на відповідний термін на первинних аукціонах.

У разі потреби структурна ліквідність банківської системи регулюватиметься через зміну вимог до формування банками обов'язкових резервів. Зберігатимуться більш преференційні умови формування обов'язкових резервів за коштами в національній валюті порівняно з коштами в іноземній валюті.

В даних умовах банкам доцільно визначити можливі шляхи розміщення надлишкової ліквідності, причому пріоритетним напрямком повинно бути кредитування. Так, значна кількість експертів визначають 2011 рік як період

відновлення кредитування клієнтів. Більше того, прогнозується, що обсяг кредитування юридичних осіб збільшиться на 15% порівняно з 2010 роком.

Перспективним напрямком розміщення коштів банку є їх інвестування в облігації великих приватних та державних підприємств. Експерти визначають, що саме в 2011 році слід очікувати відновлення ринку облігацій України. У 2010 році держава розмістила на внутрішньому ринку облігацій на суму близько 70 млрд. грн., що склало більше 92% сукупного обсягу облігаційного ринку. Про свої плани випустити облігацій на загальну суму 3,3 млрд. грн. в першому півріччі 2011 року вже повідомили ряд компаній недержавного сектору.

Таким чином, поряд з відновленням кредитування, надлишкову ліквідність можливо розміщувати шляхом проведення операцій з державними облігаціями та облігаціями корпоративних клієнтів, які дозволять отримати достатній рівень доходності на вкладені кошти та мають відносно низький ризик непогашення.

Отже, на сьогоднішній момент ситуація з ліквідністю банків України є досить складною, що, перш за все, пов'язано з неможливістю банків ефективно інвестувати наявні ресурси. Якщо і в подальшому банки будуть дотримуватись консервативної політики на ринку кредитування, НБУ буде використовувати інструменти щодо зменшення рівня їх ліквідності. Однак інструменти, використані ним при мобілізації надлишку ліквідності банків, матимуть низький рівень доходності. Тому на даний час банкам необхідно активно розробляти альтернативні варіанти вкладення коштів, доки ринок кредитування відновить свою активність та дасть змогу банкам працювати з кредитоспроможними позичальниками.

1. *Украинский банковский портал [Электронный ресурс] / Банки. – Режим доступа: <http://banker.ua>.*

2. *Finance.ua: фінанси України, курси валют, кредити, депозити, новини [Електронний ресурс] / Новини. – Режим доступу: <http://finance.ua/ua>.*

3. Рейтингове агентство «Кредит-Рейтинг» [Електронний ресурс] / Аналітика. – Режим доступу: www.credit-rating.ua.
4. Офіційний Інтернет-сайт Національного банку України [Електронний ресурс] / Економічні матеріали. – Режим доступу: <http://bank.gov.ua>.
5. «Простобанк Консалтинг» [Електронний ресурс] / Все о банках. – Режим доступу: <http://www.prostobankir.com.ua>.
6. Основні засади грошово-кредитної політики на 2011 рік [Електронний ресурс] / «Зеркало недели. Украина». – Режим доступу: http://www.zn.ua/img/st_img/osnovni-zasadi2011.doc.pdf.
7. Офіційний Інтернет-сайт Асоціації українських банків [Електронний ресурс] / Банківська система. – Режим доступу: <http://aub.org.ua>.
8. Business Information Network [Електронний ресурс] / Аналітика. – Режим доступу: <http://bin.com.ua/>.